

Nr 248.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrade grunder för användningen av anslaget till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och folkhushållningsdepartementen ävensom statsrådet Rubbestad anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp.

I årets statsverksproposition (IX H.T. p. 202) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor. För detta ändamål har för budgetåren 1943/44 och 1944/45 anvisats förslagsanslag å respektive 300 000 och 500 000 kronor. Av det nu äskade anslaget har, liksom beträffande motsvarande anslag för sistförflutna och innevarande budgetår ett belopp å högst 100 000 kronor avsetts för understödjande av kulturåtgärder efter avverkning i skogsbestånd

av otillfredsställande typ. Det har förutsatts att i huvudsak enahanda grunder som nu gälla för understödsverksamheten, skola få tillämpas i fortsättningen. Sagda grunder som fastställts av Kungl. Maj:t genom beslut den 16 juli 1943 och den 14 september 1944 innebära väsentligen följande.

Bidrag utgår för kostnader för skogsodling efter sådan av skogsvårdsstyrelse godkänd kalavverkning av skogsbestånd med synnerligen otillfredsställande slutenhet och utvecklingsmöjligheter, som av markägaren frivilligt utföres i syfte att fullgöra antingen fastigheten åliggande produktionsplikt enligt lagen den 30 juni 1942 (nr 493) om avverkningsskyldighet eller sådant avtal om leverans av ved, som slutits mellan markägaren och av bränslekommissionen auktoriserad brännveduppköpare. För bidragsverksamheten gäller — med vissa undantag — i tillämpliga delar kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsodlingsanslag samt cirkuläret samma dag (nr 271) till samtliga skogsvårdsstyrelser och skogssällskapet med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av sagda kungörelse. Statsbidrag enligt nämnda kungörelse utgår till utförande av skogsodlingsföretag å vissa marker med otillfredsställande skogsbestånd inom område varå skogsvårdslagen, 1932 års lappmarkslag eller lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna äger tillämpning. Bidrag utgår till skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion å följande marker med otillfredsställande skogstillstånd, nämligen skogsmark, som belt saknar trädvegetation eller är bevuxen med blott enstaka träd, vanhävdad skogsmark, där skogsbeståndet är av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknar utvecklingsmöjligheter, samt skogsmark, som är bevuxen med s. k. stavaskogsbestånd. Beträffande vanhävdad skogsmark, där skogsbeståndet är av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknar utvecklingsmöjligheter utgår dock statsbidrag allenast under förutsättning att avsättningsvärdet å det virke, som bör avverkas å marken för erhållande av nöjaktig föryngring, understiger kostnaden för de åtgärder, som för sådant ändamål böra utföras. Statsbidrag kan beviljas med högst 50 procent av den av skogsvårdsstyrelsen godkända kostnaden för företaget. Statsbidrag må emellertid icke utgå till aktiebolag. Icke heller utgår bidrag i regel till åtgärder, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag är pliktig vidtaga.

Enligt 2 § cirkuläret nr 271/1930 skall vid statsbidrags bestämmande i kostnaden för företag, som nyss nämnts, inräknas bland annat kostnaderna för verkställande av erforderlig avverkning å området. Sedan från kostnadssumman dragits avsättningsvärdet för det virke, som bör avverkas, erhålles den nettokostnad, i förhållande till vilken statsbidrag enligt kungörelsen nr 270/1930 utgår.

De för bidragsgivning från här ifrågavarande anslag berörda undantagen från förut omförmälda bestämmelser innebära dels att bidrag utgår även om avsättningsvärdet å det virke, som bör avverkas å marken för erhållande av nöjaktig föryngring, överstiger kostnaden för de åtgärder, som böra utföras för sådant ändamål, dels att avverkningskostnaderna för avsättnings-

bart virke icke skola medräknas vid beräkning av den godkända nettokostnaden för företaget, dels ock att avdrag icke heller skall göras för avsättningsvärdet å det avsättningsbara virket. Slutligen gäller att bidrag i första hand utgår till skogsägare, för vilka behov av dylik hjälp föreligger.

I skrivelse den 13 mars 1945 har *skogsstyrelsen* efter samråd med statens bränslekommission föreslagit viss ändring i nyssangivna bidragsgrunder.

Styrelsen erinrar inledningsvis att en förutsättning för att bidrag till skogsodling skall kunna utgå — antingen fråga är om bidrag från här ifrågavarande anslag eller om bidrag ur statens skogsodlingsanslag — är att reproduktionsplikt före kalavverkningens utförande icke föreligger eller ock att skogsvårdsstyrelsen med tillämpning av 15 § i 1932 års lappmarkslag medgivit skälig begränsning av föreliggande reproduktionsskyldighet. Sedan skogsstyrelsen vidare framhållit, att styrelsen vid utredning rörande sysselsättningsmöjligheter inom skogsbruket vid omfattande arbetslöshet efter krigets slut (SOU 1944: 14) föreslagit, att statsbidrag från anslag å beredskapsstat i vissa fall måtte kunna utgå till skogsodlingsåtgärder å all sådan mark inom de fyra nordligaste länen, där reproduktionsskyldighet med hänsyn till ägarens ekonomiska ställning ej anses kunna utkrävas, fortsätter styrelsen.

Även inom södra och mellersta delarna av landet finnas skogar, där den lagligen åvilande reproduktionsplikten icke helt torde kunna utkrävas. Så är framför allt förhållandet, där den huvudsakliga avverkningen utförts längre tillbaka i tiden, utan att reproduktionsplikt utkrävts, och skogen sedermera successivt utglesnats. Har dessutom skogen under tiden bytt ägare en eller flera gånger kan det för skogsvårdsstyrelsen vara synnerligen svårt att utkräva en reproduktionsplikt, som för nuvarande skogsägare bleve mycket betungande. Det må framhållas, att ur skoglig synpunkt otillfredsställande och för vedavverkning lämpliga bestånd finnas, där skogsvårdsstyrelserna på grund av vad nyss anförts knappast kunna ålägga markägaren kalavverkning som ett led i fullgörande av reproduktionsplikt och där markägaren är ovillig att företaga kalavverkning, då denna åtgärd otvivelaktigt skulle utlösa en kostsam reproduktionsplikt och statsbidrag härtill icke kan utgå enligt nu gällande bestämmelser.

Kalavverkning av ifrågavarande marker kan giva avsevärda vedkvantiteter, varför åtgärden på ur transportsynpunkt lämpligt belägna marker synes böra främjas med hänsyn till läget på bränslemarknaden. Lämpligast torde detta ske genom att medgivande lämnas till att bidrag till skogsodling må utgå även där reproduktionsplikt föreligger, men utkrävandet härav skulle vara oskäligt med hänsyn till vad nyss sagts och för markägaren synnerligen betungande.

Styrelsen framhåller härefter, att den ifrågasatta uppmjukningen av bidragsbestämmelserna måste, om den skall framkalla den eftersträfvade avverkningsökningen, medföra ett väsentligt ökat medelsbehov. Ett omedelbart realiserande av förslaget skulle enligt styrelsens uppskattning innebära en merutgift under innevarande budgetår med högst 200 000 kronor, medan för nästa budgetår skulle krävas ytterligare högst 300 000 kronor. Styrelsen har i anslutning till det anförda hemställt dels att av förslagsanslaget till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst

biträde vid virkesavverkning m. m. måtte få användas för utlämnande som statsbidrag till kulturåtgärder efter avverkning av skogsbestånd av otillfredsställande typ under innevarande budgetår utöver tidigare anvisat belopp om 100 000 kronor ytterligare högst 200 000 kronor och under budgetåret 1945/46 utöver i statsverkspropositionen upptagna 100 000 kronor ytterligare högst 300 000 kronor, dels ock att av nämnda medel bidrag måtte få utgå även om vederbörande markägare enligt lag är skyldig att sörja för betryggande av ålerväxten, men där utkrävandet härav skulle vara oskäligt och för markägaren synnerligen betungande.

I sin skrivelse har skogsstyrelsen även berört ett av *statens bränslekommission* i skrivelse den 13 mars 1945 till Kungl. Maj:t framlagt förslag angående särskilda statsbidrag vid kalavverkning vilket enligt styrelsens mening på ett värdefullt sätt skulle kompletteras av styrelsens nu framlagda förslag.

Kommissionen föreslår sålunda att ett bidrag av 2 kronor per m³ t. upparbetad brännved och massaved får utgå vid avverkning å med hänsyn till transportmöjligheterna välbelägna marker inom de 17 södra länen samt Gästrikland. Bidraget, som förutsättes ej få överstiga den av skogsvårdsstyrelsen beräknade skogsodlingskostnaden, bör enligt kommissionen icke utgå för vid avverkningen uttaget timmer eller annat gagnvirke än massaved. Såsom villkor för erhållande av bidrag föreslås vidare gälla att skogsvårdsstyrelsen på grund av beståndets otillfredsställande typ finner avverkning önskvärd i och för uppdragning av nytt bestånd, att nytt bestånd av tillfredsställande typ icke bedömes kunna erhållas på annat sätt än genom skogsodling samt att markägaren i överenskommelse med skogsvårdsstyrelsen förbinder sig att enligt av styrelsen upprättad plan verkställa skogsodling och härvid bestrida de kostnader, skogsodlingen kan draga utöver bidraget.

Beträffande anledningen till att sålunda två olika förslag till bidragsgivning framlagts från skogsstyrelsen respektive bränslekommissionen framhåller *skogsstyrelsen* i sin skrivelse, att den av kommissionen föreslagna bidragsgivningen blir för markägaren förmånligare vid kalavverkning av mera virkesrika bestånd, medan skogsstyrelsens förslag tager sikte på skogsbestånd med lägre kubikmassa samt på områden, där skogsodlingskostnaderna äro särskilt höga. Det må härtill ytterligare framhållas, att den för skogsodlingsbidrag gällande begränsningen att aktiebolag ej kunna erhålla dylikt bidrag, icke är avsedd att råda i fråga om de bidrag, som kommissionen åsyftar med sin framställning. Ett sammanförande av de båda bidragen till en enhetlig form torde således vara ägnat att begränsa den åsyftade avverkningen till vissa kategorier av skogsbestånd.

Departements-
chefen.

Genom att landet under en förhållandevis lång tid varit helt avspärrat från importen av fossilt bränsle har behovet av brännved i hög grad stegrats. Att tillgodose detta behov är en fråga av största betydelse för folkushållet. Till följd av de stora avverkningarna under krisåren ha vedskogstillgångarna, särskilt i södra och mellersta Sverige, hårt anlitats och svårigheterna att utan att träda skogsvårdens krav för när erhålla erforderliga mängder

ved inom ur transportsynpunkt lämpligt belägna områden ha alltmera steg-rats. Ett önskemål är därför att inom berörda områden få till stånd ökat ut-tag av ved utan att likväl åsidosätta skogsvårdens krav. I detta läge torde det vara erforderligt att utöver tidigare beslutade åtgärder ytterligare sådana vidtagas i syfte att stimulera vedavverkningarna. En lämplig åtgärd härför synes vara att på sätt skogsstyrelsen föreslagit bidrag från anslaget till ersätt-ning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. får utgå vid avverkning jämväl i sådana fall då reproduktionsplikt föreligger men utkrävandet härav skulle bli synnerligen betungande för skogsägarna. Ett medgivande i detta hänseende torde i icke ringa grad vara ägnat att för-må skogsägarna att verkställa kalavverkningar inom mera välbelägna områ-den med mindre god bestockning, där sådan avverkning ur skogsvårdssyn-punkt skulle vara önskvärd men där densamma med hänsyn till dryga repro-duktionskostnader hålles tillbaka. Genom en dylik åtgärd skulle tillika kunna vinnas förbättrad skogsvård inom icke obetydliga områden av landet. Då det är angeläget att vedavverkningen skyndsamt ökas, böra de ändrade bidrags-grunderna avse såväl det för innevarande budgetår anvisade som det för budgetåret 1945/46 äskade anslaget. Såsom skogsstyrelsen framhållit med-för den ifrågasatta ändringen av bidragsgrunderna att de belopp av nämnda anslag, vilka för budgetåren 1944/45 och 1945/46 avsetts för här förevarande ändamål, bliva otillräckliga. Medgivande att höja sagda belopp torde i anslut-ning till styrelsens förslag böra utverkas av riksdagen. Emellertid synes höj-ningen av beloppet för löpande budgetår kunna begränsas till 100 000 kro-nor under det att ökningen för nästa budgetår synes böra upptagas till det av skogsstyrelsen föreslagna beloppet 300 000 kronor. Därest riksdagen skulle bifalla av mig nu förordade åtgärder, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet. Det av statens bränslekom-mission framlagda förslaget om bidrag vid kalavverkning å vissa marker med otillfredsställande skogsbestånd kommer att av statsrådet Rubbestad senare anmälas för Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna att utlämnande av bidrag till bestridande av kostnader för kulturåtgärder efter avverkning i skogsbe-stånd av otillfredsställande typ må ske i huvudsaklig överens-stämmelse med av mig förordade ändrade grunder,

dels ock medgiva att för ändamålet må disponeras av det å riksstaten för budgetåret 1944/45 under nionde huvudti-teln anvisade förslagsanslaget till Skogsvård m. m.: Ersätt-ning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverk-ning m. m. ytterligare högst 100 000 kronor samt av det an-slag, som för enahanda ändamål må komma att anvisas för budgetåret 1945/46 ytterligare högst 300 000 kronor.

Kungl. Maj:ts proposition nr 248.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter
biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen,
att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta
protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Stv Schiöler.